

Dobrý den

vítám vás u **další diskuze z cyklu PROVÁZEK.TÉMA**

tématem je tentokrát **NÁJEM, VÝHLED, BANKROT**

pozvání přijali

Adam Fialík – z Platformy pro sociální bydlení, sociální pracovník a poradce v oblasti Housing First

Jan Rathouský – exekutorský kandidát, který působí na exekutorském úřadě pro Brno-venkov

Martin Širůček – z Ústavu financí při Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně

*moje jméno je **Lucie Čejková** – doktorandka a výzkumnice z Katedry mediálních studií a žurnalistiky na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity + novinářka Deníku Referendum*

*budu **provázet dnešní diskuzí***

*setkání **zahájíme tzv. experimentem** → vyzkoušet situaci, pocit, zážitek související s dnešním tématem*

následovat pak bude samotná debata

*experiment si pro nás dnes připravil **Adam Fialík**, tímto mu tedy předávám slovo*

(děkujeme za experiment, za zážitek) **Nyní navážeme debatou →**

Adam Fialík – z Platformy pro sociální bydlení, sociální pracovník a poradce v oblasti Housing First

Jan Rathouský – exekutorský kandidát, který působí na exekutorském úřadě pro Brno-venkov

Martin Širůček – z Ústavu financí při Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně

v úvodu asi hodinu budeme **debatovat my, pak prostor pro vaše dotazy**

nejprve teď **prosím o první nahrávku, kterou máme připravenou**

Počet dlužníků klesá, počet exekučních řízení ale stoupl. V říjnu loňského roku bylo téměř 712 000 dlužníků. Na konci roku 2020 jich bylo přes 719 000. V loňském roce přibylo víc než 445 000 nových exekučních řízení. To je o 28 300 více ve srovnání s prvním covidovým rokem 2020.

slyšeli jsme část z reportáže na **CNN Prima News ze 2. února letošního roku**

dále se v ní také mluví o tom, že **klesá počet dlužníků, propadají se ale častěji do dluhové pasti. Podle Exekutorské komory mělo v roce 2017 deset a více exekucí přes 124 000 lidí. V roce 2020 to bylo téměř 142 000 a v roce 2021 stoupl jejich počet na 168 000 lidí.**

na úvod mám **stejnou otázku pro všechny hosty**

ta otázka zní – **jak jsme se sem dostali?** Do situace, kdy je 712 tisíc dlužníků a 168 tisíc lidí je v dluhové pasti?

(Širůček – Rathouský – Fialík)

Fialík: Mohou pomoci jednorázové akce jako Milostivé léto – říkám jednorázové, ale dnes vláda schválila, že se bude od září opakovat – každopádně může něco takového pomoci?

menší zájem o **Milostivé léto**, než se čekalo → **Rathouský: Jak jste to ve vaší práci zaznamenal? Měli dlužníci zájem?**

Bavíme se o jednorázových akcích, které by [pomohly/nepomohly?] → **Širůček: není to tedy otázka více systémová? Nemáme tady vůbec zákony a celkovým nastavením vytvořené takové prostředí, které lidem ať už v chudobě, nebo v exekucích, nedokáže pomoci?**

Fialík: Kdybyste situaci mohl nějak více systematicky řešit vy, čím byste začal?

Rathouský: Co by to dlouhodobé řešení mohlo být podle vás? Abyste měl „méně práce“ :)

Adam Fialík – z Platformy pro sociální bydlení, sociální pracovník a poradce v oblasti Housing First
Jan Rathouský – exekutorský kandidát, který působí na exekutorském úřadě pro Brno-venkov
Martin Širůček – z Ústavu financí při Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně

*Abychom se ale nebavili jen o nějakých **virtuálních lidech**, kteří se nacházejí v **exekucích nebo žijí z minima**. V další zvukové ukázce uslyšíme **výstřížek z reportáže doprovázející aktuální cyklus Českého rozhlasu ve spolupráci s PAQ Research s názvem Život k nezaplacení**, který se věnuje **chudobě** v České republice.*

Poprosím tedy o nahrávku.

„Beru šestnáctého v pondělí a v kapse mám jednadvacet korun, abych si mohl zítra koupit chleba na snídani,“ vysvětluje mi pan Jiří, který se v ústeckých městských sadech na chvíli posadil cestou od doktora, ke kterému se chtěl objednat na vyšetření. Neúspěšně. Téměř přes celé město teď míří pěšky do ordinace svého praktického lékaře, aby mu sehnal specialistu, který ho přijme.

„Jdu tam a řeknu mu, že mi dal žádanku, tady je číslo a ať tam zavolá, protože, jak jsem před chvílí řekl, důchod beru šestnáctého a v mobilu už nemám kredit. A abych jel do nemocnice, potřeboval bych jedenáct korun na autobus, a to nemám, jinak bych neměl na chleba.“

*Pan Jiří je senior – podle zmíněného výzkumu Život k nezaplacení se **pod hranicí chudoby, což je asi 14 000 Kč pro jednotlivce, nachází 30 % seniorů**. Pokud bychom ale vzali i hodnoty **těsně kolem této hranice, tedy třeba i jen o trošku nad ní, tak je to kolem 60 % seniorů**.*

Fialík: Jsou senioři právě ti, kdo jsou chudobou ohrožení nejčastěji? Pokud ne, kdo tedy?

*Když se vrátím ke zmíněnému výzkumu, ukázalo se, že každému 10. Čechovi zbývá po zaplacení jídla a bydlení 100 Kč na den. Právě bydlení spolkně vůbec největší procento výdajů – o to více teď při růstu cen energií. (**NÁJEM-VÝHLED-BANKROT, to celkem sedí**)*

Pane Širůčku: každý desátý Čech, to je velké množství lidí a určitě jsou pestří co do věku, místa bydliště a podobně → ale kdybyste měl popsat nějakého typického člověka, který má podobné problémy s financemi, kdo by to byl?

Existují rozdíly **muži/ženy, regiony?**

*Pan Jiří, kterého jsme slyšeli v nahrávce, dále říká, že **dříve i tisícovku každý měsíc ušetřil, ale teď už se mu to nedaří**. Důvody jsou podle něj, cituji: „**Byl koronavirus, to je jedna příčina. No a pan Putin, to je druhá příčina.**“*

Rathouský: Cítí to on ve své práci, **přibýlo dlužníků? A kdo jsou lidé, kteří v těch posledních měsících stížených covidem, válkou, inflací, do dluhů upadají?**

Adam Fialík – z Platformy pro sociální bydlení, sociální pracovník a poradce v oblasti Housing First
Jan Rathouský – exekutorský kandidát, který působí na exekutorském úřadě pro Brno-venkov
Martin Širůček – z Ústavu financí při Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně

DALŠÍ, POKUD BUDE ČAS

Fialík: Jsou studie, které ukazují, že ta celkově **špatná finanční a životní situace se generačně předává**. Myslíte, že **současné krize mohou vytvořit potíže**, se kterými se budeme potýkat **další roky, možná i desetiletí?**

Vidíte to **ve vaší práci už nyní?**

Širůček: Často slyšíme **o rozevírání pomyslných nůžek, že bohatí se stávají bohatějšími, chudší chudšími** – rozevírají se ty nůžky už nyní?

Jak se na tom **podepisují současné krize?**

*Sama občas přemýšlím nad tím, že **velké dluhy přece vznikají dlouhodobě** – například pokud by si, právě kvůli inflaci nebo **krizi, teď půjčil někdo na nenadálý výdaj**, na který nemá peníze, tak z toho přece nemůže vzniknout nějaký velký problém.*

*Připravila jsem proto **třetí, dnes už poslední nahrávku**, která ukazuje, že to tak opravdu dopadnout může. **Prosím tedy o přehrání.***

Michal KUBAL, moderátor

Další důležitý nálezn Ústavního soudu proti lichvě. Zastal se muže, kterému půjčka 25 000 narostla kvůli vysokým úrokům z prodlení skoro na 1 000 000. Nižší instance mu následně nedovolily bránit se exekuci, protože lichvářské úroky napadl pozdě. Teď má naději, že bude exekuce zastavená.

Kateřina ŠIMÁČKOVÁ, soudkyně zpravodajka, Ústavní soud

V případě, kdy jsou vymáhány naprosto nepřiměřené úroky z prodlení, je soud povinen i v exekučním řízení zvažovat vlastně jakousi bilanci mezi majetkovými právy věřitele a majetkovými právy dlužníka.

*Slyšeli jsme ukázkou z **vysílání České televize z dubna 2019**. Abych zase doplnila kontext – dlužník si půjčil v roce **2009 částku 25 000 Kč**, které mu **soud přikázal v roce 2012 zaplatit s tím, že pokud to neudělá, bude úrok z prodlení 1 % částky za den** – tedy **každý den se navýší o 250 Kč**.*

*Nakonec tak měl dlužník **zaplatit přes 900 000 Kč**. Spočítala jsem si, že **když ta částka byla nakonec tak vysoká**, tak to znamená, že **dlužník téměř deset let nezaplatil**.*

Adam Fialík – z Platformy pro sociální bydlení, sociální pracovník a poradce v oblasti Housing First
Jan Rathouský – exekutorský kandidát, který působí na exekutorském úřadě pro Brno-venkov
Martin Širůček – z Ústavu financí při Provozně ekonomické fakultě Mendelovy univerzity v Brně

Rathouský: Když jsem si o tomto případě zjišťovala, všimla jsem si, že **vyvolal i diskuzi** o tom, do jaké míry je potřeba **CHRÁNIT dlužníky a například Ústavní soud má zasahovat**, a do jaké míry se **měl dlužník bránit UŽ DŘÍV** – než když narostou dluhy třeba na 900 tisíc.

Co si O TOM MYSLÍTE vy, když soud takto zasáhne do práce exekutora?

Fialík: Jak se **může stát, že člověk neřeší dluh tak dlouho, až takhle obrovsky naroste?**

Širůček: Do jaké míry by třeba právě **soud měl dlužníky takto „opatrovat“?** Není to tak, že se pak **o dlužníka přetahují – nadneseně – ochránářský soud a přísný exekutor**, ale sám **dlužník pak nad sebou ztrácí moc?**

Fialík: Jak tedy **citlivě pomoci člověku, který je ve finanční tísní**, ale zároveň respektovat to, že **o sobě může sám rozhodovat** – tedy **nepodporovat třeba nezodpovědnost** těchto lidí, ale zároveň **jim pomoci i dát moc nad nimi samotnými?**

Rathouský: Jak tedy vypadá **proces exekuce** od chvíle, kdy člověk přestane splácet dluh?

Fialík: Máte pocit, že **lidé vědí, co mohou dělat, když nezvládají splácet dluh?**

*To už se vlastně pomalu **dostáváme k tématu FINANČNÍ GRAMOTNOSTI...***

Širůček: Jak jsme na tom v České republice s finanční gramotností?

A pokud se už člověk dostane do krizové situace, kdy **nestačí vlastní finanční polštář** – např. rozvod, úmrtí partnera nebo partnerky, krach podnikání – **tak co má v tu chvíli dělat?**
Zkoušet pomoc **od blízkých, od státu, nebo si prostě vzít půjčku?**

Když si ale člověk třeba půjčku vezme a nezvládá ji splácet, **Rathouský:** dá se nějak **dobře a rychle projít exekucí?** Na mě to působí, že to **vždycky musí být strašně nepříjemné.**

Fialík: Co radíte lidem, kteří kvůli špatné finanční situaci PŘIŠLI O BYDLENÍ? Jak jim pomáháte?

Pomoc nabízí stát, ale nyní čtu různě v médiích, že např. ty současné možnosti podpory v souvislosti s růstem energií jsou navázané na dost složité formuláře → Fialík: umí si s nimi lidé poradit?

Širůček: Jak lidi vybavit lépe pro to, aby ve špatné situaci dokázali o finanční pomoc státu požádat? A jak k nim vůbec dostat informaci, že taková pomoc je – pomůžou weby jako Deštník proti drahotě?

Rathouský: Máte pocit, že existuje něco, co kdyby lidé lépe znali, věděli, uměli, tak by tolik neupadávali do exekucí? Nebo si pak třeba uměli lépe poradit, když už v exekuci jsou?

ZÁVĚR před otázkami z publika → jako jsme měli na začátku stejnou otázku pro všechny, tak na závěr položíím takovou spíše úvahovou opět vám všem třem.

→ téma dnešního setkání je **NÁJEM-VÝHLED-BANKROT**, tak když z něj na závěr vezmeme ten „výhled“, jaký podle vás je? Často nyní slyšíme i od politiků, že teď budeme muset utáhnout opasky, budeme chudnout – jak to bude podle vás?

(Rathouský – Fialík – Širůček)

DISKUZE – OTÁZKY Z PUBLIKA

OTÁZKA/TÉMA NAVÍC

Širůček: V případě, že je půjčka nevyhnutelná, jak zajistit, aby byla co nejbezpečnější? (Od koho si půjčit? Na co se při výběru půjčky soustředit? Dá se úvěr pojistit? Čím je dobré ručit?...)